

УДК 94(477):093 «1907–1939»

ДІЯЛЬНІСТЬ КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ «ЗЕМЛЯ» (1907–1939 РР.): ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Іван ЯНЮК

здобувач кафедри стародавньої та середньовічної історії Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, методист Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти

Анотація. У статті систематизовано та проаналізовано джерельну базу, в якій висвітлюються особливості діяльності кооперативного банку «Земля» у контексті трансформації соціально-економічної структури східногалицького села упродовж початку ХХ ст. – 1939 р., зокрема, справи фондів Центрального державного архіву України у м. Львові та державних архівів Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей, україномовну періодику, мемуари діячів українського кооперативного руху, матеріали польськомовного видання «Monitor Polski».

Ключові слова: кооперативний банк «Земля», парцеляція, історичне джерело, архівні матеріали, періодика, мемуари, документи.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КООПЕРАТИВНОГО БАНКА «ЗЕМЛЯ» (1907–1939 ГГ.): ИСТОЧНИКОВАЯ БАЗА ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОБЛЕМЫ

Іван ЯНЮК

соискатель кафедры древней и средневековой истории Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка, методист Тернопольского областного коммунального института последипломного педагогического образования

Аннотация. В статье систематизированы и проанализированы источники, в которых освещаются особенности деятельности кооперативного банка «Земля» в контексте трансформации социально-экономической структуры восточногалицкого села в течение начала ХХ в. – 1939 г., в частности, дела фондов Центрального государственного архива Украины в г. Львове и государственных архивов Львовской, Ивано-Франковской и Тернопольской областей, украиноязычная периодика, мемуары деятелей украинского кооперативного движения, материалы польскоязычного издания «Monitor Polski».

Ключевые слова: кооперативный банк «Земля», парцелляция, исторический источник, архивные материалы, периодика, мемуары, документы.

THE ACTIVITY OF COOPERATIVE BANK “ZEMLIA” DURING 1907–1939: THE SOURCE BASE OF THE PROBLEM

Ivan YANIUK

applicant of the Ancient and Medieval History Chair of Ternopil V. Hnatiuk National Pedagogical University methodologist of Ternopil Regional Municipal Institute of the Postgraduate Pedagogical Education

Annotation. The article systematizes and analyzes the source base covering the activity of cooperative bank “Zemlia” in the context of transformation of social-economic structure of the East-Galician village from the early 20th century till 1939. In particular, it investigates the files of funds of Central State Archives of Ukraine in Lviv; State Archives of Lviv, Ivano-Frankivsk and Ternopil Regions; Ukrainian-language periodicals of the mentioned period; memoirs of the Ukrainian cooperative movement participants; Polish-language edition “Monitor Polski”.

Key words: cooperative bank “Zemlia”, parceling, historical source, archival materials, periodicals, memoirs, documents.

© Янчук І.

Актуальність аналізу джерельної бази дослідження діяльності кооперативного банку «Земля» у Східній Галичині упродовж початку ХХ ст. – 1939 р. полягає у введенні у науковий обіг нових історичних джерел, які висвітлюють діяльність цього товариства, функціонування якого раніше не досліджувалося.

Наукова новизна дослідження полягає у залученні не досліджуваної раніше джерельної бази, поділі її на умовні групи, систематизації наявної джерельної бази.

Об'єктом дослідження є архівні джерела, які розкривають місце кооперативного банку «Земля» у соціально-економічній системі Східної Галичини означеного періоду.

Предметом дослідження є аналіз діяльності кооперативного банку «Земля» через призму вивчення джерельної бази дослідження.

Мета статті – проаналізувати джерельну базу дослідження діяльності кооперативного банку «Земля» упродовж 1907–1939 рр.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: здійснити науковий пошук джерельної бази, яка достатньо повно висвітлює діяльність кооперативного банку «Земля» у Східній Галичині, проаналізувати наявні історичні джерела, систематизувати їх, поділивши на логічні групи.

Джерельна база окресленої проблеми в українській історіографії практично не використовувалася, це питання залишається майже не висвітленим в історичній науці.

Дослідження діяльності кооперативного банку «Земля» у Львові передбачає висвітлення особливостей функціонування самої установи та розкриття

різних аспектів соціально-економічного розвитку середовища існування товариства, тобто аграрного середовища Східної Галичини упродовж 1907–1939 рр.

Джерела, які розкривають ці два аспекти дослідження, доцільно поділити на умовні групи за їх типом. Унаслідок того, що жодного спеціального дослідження функціонування кооперативного банку «Земля» ніким не здійснювалося, практично уся інформація, що стосується його структури та діяльності, може бути проаналізована лише на основі його внутрішньої документації. Джерела, які висвітлюють цей аспект дослідження, – це матеріали фонду 845 «Кооперативний банк «Земля» Центрального державного історичного архіву України у м. Львові (далі – ЦДІАЛ України) [1–14]. Більшість неопублікованих матеріалів зберігаються у цьому ж фонді.

Джерела, які автор використав у дослідженні діяльності кооперативного банку «Земля», доцільно поділити на такі умовні групи: архівні джерела [1–39], українська мемуаристика [40–41], матеріали україномовної преси досліджуваного періоду [42–112], інформація іншомовної періодичної преси [113–153].

Усього в фонді «Кооперативний банк «Земля» ЦДІАЛ України міститься 186 справ, які висвітлюють найрізноманітнішу інформацію, що розкриває багатоманітну різновекторну діяльність цього кооперативу. За інформаційним вмістом цих справ вважаємо за доцільне умовно поділити їх на кілька підгруп. Одна із таких підгруп формує справи, що відображають організаційно-правовий аспект діяльності товариства. Сюди входять статuti [1], справи про реєстрацію товариства, листування з органами державної влади щодо координації діяльності

товариства, протоколи загальних зборів, положення про діяльність окремих відділів товариства, запрошення членів товариства на загальні збори, страхові поліси, звіти ради директорів та оголошення в газетах і журналах про скликання загальних зборів товариства [2].

Статути декілька разів змінювалися, проте суттєво – лише раз, коли у 1924 р. через аграрну політику II Речі Посполитої товариство було змушене змінити свій рід занять і перейменуватися на «Кооперативний банк «Земля» [1].

Положення про діяльність окремих відділів доповнюють бачення структури товариства «Земля». Зі звітності ради директорів можемо дізнатися про стан справ товариства в цілому та окремі аспекти його діяльності зокрема [2].

Наступною підгрупою є архівні справи, що висвітлюють контакти товариства з органами державної влади та іншими інституціями. Це листування та статути інших товариств, співзасновником яких було або саме товариство «Земля», або його керівники. Зокрема, це статути товариства «Зілля», «Земельного іпотечно-го банку» (далі – ЗІБ), листування з товариством «Просвіта» тощо [1; 3].

Окремо виділяємо справи, які відображають діяльність товариства в культурно-освітній сфері, – це захист української мови і листи різних громадських та мистецьких діячів із проханнями про допомогу [4].

Важливим напрямком діяльності товариства було питання якісного набору кадрів та їх соціального забезпечення. Це теж виділяємо в окрему підгрупу. До неї входять листи інститутів пенсійного забезпечення громадян, кооперативних об'єднань щодо соціального захисту працівників кооперативів у воєнний час

та листування із кандидатами, бажачими зайняти вільні вакансії у товаристві. З аналізу документів дізнаємося про умови праці у товаристві «Земля», особливості соціального захисту працівників підприємств в Австро-Угорщині та міжвоєнній Польщі, а також про становище в соціальній сфері у період українсько-польської війни [5].

Позаяк основним видом діяльності товариства «Земля» була власне парцеляція маєтків, тобто поділ великих земельних ділянок на менші з метою їх подальшого продажу, то найбільша підгрупа, звичайно, стосується парцеляції. Відповідно до матеріалів фонду 845 ЦДІАЛ України, парцеляційне товариство «Земля» у різні роки своєї діяльності проводило парцеляцію маєтків у селах Белелуя [6], Горбалі [7], Гримайлівка [8], Іване Золоте [9], Хмелівка [10], Черничі [11], Загір'я, Василівка, Волхів, Жирівка, Фітнів, Монастирок, Ізбиська та інших [12]. Слід зазначити, що парцеляція маєтків у вказаних шести перших селах висвітлюється у кількох справах на кожне село. Це і справи щодо листування між різними юридичними особами, і зразки контрактів купівлі-продажу, і кадастрові карти сіл.

Проаналізувавши ці дані, дізнаємося про те, як укладалися договори купівлі-продажу упродовж означеного періоду, за якими цінами реалізувалася земля у тій чи іншій місцевості, про особливості поділу земельних ділянок у населених пунктах, стиль написання ділових листів, а також отримуємо можливість сформулювати списки економічно активних жителів цих сіл [10 – 11; 13].

Динаміка змін, що відбувалися у товаристві, та умови, в яких воно працювало, відображаються у фінансовій

звітності. За цим принципом виділяємо ще одну тематичну підгрупу – фінансову діяльність товариства [14].

Проаналізувавши фінансові документи, можемо дослідити усю складність економічних та господарських процесів, які відбувалися із товариством у зазначений період, якість та ефективність роботи його керівних структур та динаміку його розвитку. Саме на основі аналізу фінансової звітності можемо оцінити успішність діяльності парцеляційного товариства «Земля» у Львові упродовж означеного часового періоду.

Особливу увагу слід приділити звітам ревізійних комісій, які достатньо глибоко і детально відображали роботу товариства. Також ревізійні служби аналізували діяльність окремих органів товариства, робили висновки щодо причинно-наслідкового зв'язку деяких процесів та оцінювали якість діяльності парцеляційного товариства «Земля».

Задля більш повного висвітлення діяльності кооперативного банку «Земля» потрібно розкрити умови, у яких він проводив свою діяльність, тобто соціально-економічне середовище, у якому функціонував кооператив. Таким середовищем було східногалицьке село періоду діяльності спершу парцеляційного товариства «Земля», а з 1924 р. – кооперативного банку «Земля». Інформація про соціально-економічний розвиток аграрного середовища Східної Галичини висвітлюється у справах інших фондів ЦДІАЛ України [15–22], державних архівів Львівської [23–27], Тернопільської [28–33] та Івано-Франківської [34–39] областей.

У фонді 302 «Крайове господарське товариство «Сільський господар» ЦДІАЛ України зберігається інформація

про середню заробітну плату у 30-х роках ХХ ст. в аграрному середовищі, деякі аспекти роботи податкової системи, страхової системи [15], особливості діяльності сільськогосподарських кооперативів у цей період та деякі аспекти роботи Т. Войнаровського [16]. Окремо слід виділити зразок звіту товариства «Сільський господар» як пам'ятку форм ведення звітності цього періоду [17]. Його можна порівнювати із аналогічними документами кооперативного банку «Земля».

У фонді 309 «Наукове товариство ім. Шевченка, м. Львів» ЦДІАЛ України знаходиться, зокрема, інформація про співпрацю НТШ із кооперативним банком «Земля». Відповідно висвітлюється цей напрямок роботи товариства, розкриваються деякі аспекти парцеляції маєтків на початку міжвоєнного періоду, зокрема вказуються ціни на землю [18]. Крім того, у цьому фонді зберігаються записи поглядів Т. Войнаровського щодо історії відносин між українцями і поляками та українцями і росіянами, а також про роль парцеляції у відносинах українців і поляків, описи деяких його фінансових операцій [19]. Цікавими є відомості про значення фігури Т. Войнаровського у суспільно-культурному житті українців, яке виражається у різних способах увіковічення пам'яті про нього [20].

У фонді 320 «Ревізійний союз українських кооперативів» ЦДІАЛ України, зокрема, міститься інформація про реєстраційні дії парцеляційного товариства «Земля», а також дані про його перший керівний склад [21].

Фонд 428 «Ревізійний союз руських кооперативів» ЦДІАЛ містить інформацію, яка відображає умови, у яких діяли, та проблеми, з якими стикалися

українські кооперативи у 30-ті роки ХХ ст. [22].

У фонді 1 Державного архіву Львівської області містяться дані, за допомогою яких можемо порівнювати звітність, яка проводилася у нафтовому промислі в Бориславі, зі звітністю кооперативного банку «Земля» [23]. У 1919 р. міністерство фінансів звернулося з проханням до відділу громадської безпеки Львівського воєводського управління зібрати детальну інформацію про філії іноземних фінансових установ у Львівському воєводстві, особливо це стосувалося тих, що знаходилися на обліку у дипломатичних установах Австрії. У відповідь було подано звіт про наявні на той час у Львові іноземні фінансові установи [24]. Відповідно, можна зробити висновки про присутність іноземного капіталу у Східній Галичині на момент визвольних змагань українського народу 1917–1921 рр.

За матеріалами цього фонду дізнаємося про інвентаризацію рахунків громадян, в основному адвокатів, які тримали гроші в банках. Проводився детальний облік із вказаними точними сумами їхніх рахунків, що дає можливість робити висновки про стан фінансової системи Східної Галичини на час завершення Першої світової війни [25].

У фонді 7 цього ж архіву містяться дані, які допоможуть висвітлити ситуацію, що склалася на ринку кредитних послуг у середині 30-х років ХХ ст., а також визначити динаміку цін на землю у Львівському воєводстві упродовж 1930–1936 рр. [26]. Важливою є інформація щодо перипетій з'їзду Ревізійного союзу українських кооперативів, який відбувся 15 квітня 1934 р. у м. Вербжі Львівського воєводства. На ньому було розглянуто важливі питання щодо

функціонування українських кооперативів у 30-ті роки ХХ ст. [27].

У фонді 3 Державного архіву Тернопільської області зберігаються відомості щодо регулювання економіки, зокрема сільського господарства. Наприклад, про ліцензування станцій спарювання великої рогатої худоби у 20-х роках ХХ ст. [28].

Фонд 32 цього ж архіву містить дані про підприємства та їх керівний склад, які діяли на території м. Тернополя орієнтовно у 1930–1931 рр., але відомості про кооперативний банк «Земля» відсутні, тож можна зробити висновок, що товариство не відкривало і не реєструвало своїх філій [29].

У фонді 34 містяться відомості про інструкції міністерства земельних реформ щодо упорядкування земельних ділянок, які підлягали парцеляції [30], а також щодо питань дебіторської заборгованості розпарцельованих земельних ділянок, особливості виконання аграрної реформи від 28 грудня 1925 р. та розпорядження президента республіки щодо обміну валют на злотий [31].

З фонду 231 довідуємося про ціни на земельні ділянки у Тернопільському воєводстві у червні 1922 р. [32]. Також є детальна таблиця щодо цін на земельні ділянки у різних повітах у 1934 р. [33].

У матеріалах фондів Державного архіву Івано-Франківської обл. міститься інформація про вартість землі, зокрема, ділянок з будівлями у 1926 р. [34], цін на землю у 1928–1929 рр. [35–36], 1932–1933 рр. [37–38] у різних повітах Станіславівського воєводства. Також у фонді 43 є інформація про виділення фінансування на різні регіони II Речі Посполитої та частку земель Східної Галичини у цих витратах [39].

Матеріали вказаних фондів є цінним джерелом інформації щодо державної політики (в основному II Речі Посполитої) щодо східногалицького села та деяких аспектів діяльності провідних українських товариств. Ці джерела є документами органів державної влади та деяких українських товариств, їх аналіз надає дослідникам необхідний об'єктивний статистичний матеріал щодо деяких аспектів соціально-економічного розвитку східногалицького села розглядуваного періоду. Проте отримана інформація не може бути повною без аналізу матеріалів, які публікувалися у тодішній українській періодиці.

Окрім матеріалів, розміщених в українських архівах, цінним джерелом діяльності кооперативного банку «Земля» та особливостей соціально-економічного розвитку Східної Галичини в означений період є мемуарний доробок діячів українського кооперативного руху [40–41], зокрема Т. Войнаровського [40, с. 11–78] та І. Мартюка [41].

У розділі «Історичні постаті Галичини XIX–XX ст.» «Записок НТШ» 1961 р. опубліковано спогади одного із засновників парцеляційного товариства «Земля» – Т. Войнаровського, у яких йдеться про основні аспекти його життя. Зокрема, висвітлено бачення ним економічної політики українців, а також місце у ній парцеляційних процесів, описано його успіхи у парцеляції. Т. Войнаровський розкрив особливості своєї діяльності над створенням українських парцеляційних установ та процеси, які відбувалися у середовищі тодішньої української політичної еліти, й тонкощі австрійської національної політики. Окремо автор виділив свою співпрацю із

митрополитом А. Шептицьким та його економічну діяльність [40, с. 11–78].

І. Мартюк у брошурі «Центросоюз: союз кооперативних союзів у Львові в роках 1924–1944. Спогади співучасника праці й змагань українського кооперативного руху» висвітлив деякі аспекти соціально-економічного стану у Польщі міжвоєнного періоду крізь призму діяльності «Центросоюзу» [41].

Третьою групою є тогочасна періодика (як місцева, так і емігрантська) [42–111]. Так, на сторінках газети «Діло» за березень 1917 р. знаходимо оголошення про проведення загальних зборів парцеляційного товариства «Земля» [42–44]. Пізніше на сторінках цього видання публікувалися згадки про приміщення, у якому скликали загальні збори інші товариства [45], згадка про товариство у некролозі Я. Олесницькому [46]. Окрім товариства «Земля», на сторінках видання часто можна було побачити різноманітну інформацію про широкий спектр діяльності ЗІБ [47–75]. У випусках за 1929 р. знаходимо інформацію про порівняння західноукраїнської кредитної системи з американською [76, с. 1] та про переговори українських кредитних установ з американськими [77, с. 7]. Також деякі автори публікували у цьому часопису свої роздуми щодо перспектив сільськогосподарської галузі [78, с. 2]. Важливою для аналізу стану справ у тогочасному селі цього періоду була інформація про парцеляційні плани на 1930 р. [79, с. 4], національний склад населення Східної Галичини [80, с. 1–2] та загальна характеристика економічного становища сільського господарства цих земель [81, с. 3–4].

Важливу інформацію щодо соціально-економічного становища

західноукраїнських земель у міжвоєнний період та на початку більшовицької окупації можна знайти на сторінках української та діаспорної періодики у таких виданнях, як «Воля» [82, с. 187–191], «Селянська справа» [83, с. 12], «Голос соціаліста» [84, с. 30–33], «Нове життя» [85, с. 4], «Західні вісти» [86, с. 4], «Трудова Україна» [87, с. 24–31], «Українські вісти» [88, с. 2; 89, с. 2], «Український бескид» [90–94], «Наступ» [95–96].

Іншою підгрупою, у якій висвітлювалися деякі аспекти соціально-економічного розвитку Східної Галичини у міжвоєнний період, є видання «Господарсько-кооперативний часопис». Його публікації були своєрідними інструкціями для активних українських селян, які бажали відновити своє господарство після воєнних лихоліть. На сторінках видання публікувалися інструкції щодо вирішення актуальних проблем післявоєнного сільського господарства [97, с. 29]. Розміщена у часопису інформація могла стати у пригоді селянам під час стихійних лих [98, с. 29; 99, с. 23]. Безумовно, корисними для аграріїв були статті, присвячені технічним новинкам цієї галузі. Автори часопису були впевнені, що саме технічний прогрес – це запорука успіху українського сільського господарства, тому вони подавали інструкції щодо найбільш ефективного використання сільськогосподарської техніки [100, с. 3]. Редакція видання була зацікавлена у заохоченні та розвитку таких позитивних якостей українського селянства, як схильність до взаємодопомоги, адже допомога один одному була основною метою та суттю процесів кооперації [101, с. 6].

Не дивно, що видатний український науковець, публіцист та діяч

кооперативного руху К. Коберський у своїх статтях на сторінках видання «Кооперативна республіка» саме селянам відводив ключову роль у процесах національного відродження [102, с. 9]. Сільське господарство мало стати економічною основою відродження української державності, а для цього йому потрібно було допомогти розібратися в економічній політиці II Речі Посполитої, зокрема щодо земельного питання. Із цим блискуче справлявся К. Коберський, публікуючи свої експертні коментарі у цьому часопису [103, с. 41].

Іншим важливим порадиником для східногалицьких селян було видання товариства «Сільський господар». На його сторінках публікувалися В. Доманицький [104, с. 2], Т. Білоус [105, с. 445], Т. Білько [106, с. 107], А. Адамчук [107, с. 229], які у своїх статтях торкалися максимально широкого спектра проблем різних аспектів життєдіяльності українських селян, при цьому надавали достатньо повну інформацію щодо ефективного ведення сільського господарства.

Різноманітні проблеми життєдіяльності українських кооперативів у 30-х роках ХХ ст. порушувалися на сторінках видання «Кооперативне молочарство». Такими були: випадки втрати довіри селян до кооперативів [108, с. 3], пов'язані із втратою поголів'я домашніх тварин, страхові випадки [109, с. 3], проблеми гармонійного розвитку кооперативів [110, с. 322]. На сторінках періодичного видання «Хліборобська молодь» описано окремі випадки пацифікації [111, с. 127].

Україномовна преса упродовж початку ХХ ст. – 1939 р. досить повно та різноманітно висвітлювала соціально-економічні процеси, які відбувалися у

східногалицькому селі в означений період. Періодичні видання були незамінним порадиником для українського селянина, зі сторінок діаспорних газет українські емігранти дізнавалися про стан справ на своїй батьківщині, а для сучасних науковців ці часописи стали важливим та достатньо об'єктивним історичним джерелом.

Четверта важлива група історичних джерел – польська періодика. На сторінках польського щоденника «Monitor Polski» розміщена інформація щодо соціально-економічного розвитку Польщі, до якої у міжвоєнний період входила територія Східної Галичини [112–152]. Із випусків газети за 1919 р. дізнаємося про страйки, які відбувалися у Польщі на початку 1919 р. [112, с. 2–3], регуляцію земельних взаємовідносин між селянами та землевласниками [113, с. 1], впорядкування правил найму сільських робітників [114, с. 1], соціальний захист дітей, позбавлених батьківської опіки [115, с. 1–2], а також різноманітні аспекти діяльності польських підприємств [116–119].

Слід окремо виділити парцеляційний план польського уряду на 1929 р., який розміщений на сторінках газети у 1928 р. [120, с. 1–2]. Ці відомості є важливим джерелом щодо особливостей польської аграрної політики, зокрема і на західноукраїнських землях. Окрім цього, на сторінках видання публікувалася інформація щодо особливостей містобудування [121, с. 1], розвитку птахівництва [122, с. 2–3], особливостей зміни статутів та статутних фондів деяких товариств [123, с. 3], забезпечення облігаціями клієнтів фінансових установ, список та умови отримання яких вказувалися [124, с. 4], повідомлялося

про різноманітні аукціони, які проводили товариства [125, с. 6], розпродаж майна [126, с. 6], державні тендери [127, с. 7], конкурси на заміщення вакантних посад у товариствах [128, с. 7], регулювання щодо іпотеки [129, с. 7].

Зі сторінок видання можна довідатися про різноманітні напрямки функціонування окремих господарських товариств [130–133]. Із інформації, розміщеної на сторінках видання за 1929 р., дізнаємось про деякі особливості митної політики та державну політику щодо безробітних [134, с. 1], аграрну сферу Польщі у міжвоєнний період [135, с. 2], бачення тодішніми економічними експертами перспективи розвитку сільського господарства II Речі Посполитої, деякі аспекти ринку цінних паперів означеного періоду [136, с. 3], інформацію про сільськогосподарську іпотеку [137, с. 6], соціально-економічний розвиток II Речі Посполитої [138, с. 5]. Із різноманітних оголошень та оповісток, які публікувалися у виданні, можна дізнатися про діяльність польських господарських товариств [139–151]. Також друкувалася інформація про ціни на різні товари в означений період [152, с. 3].

Таким чином, джерельна база дослідження являє собою систему різноманітних видів джерел, які максимально різносторонньо, а отже, і об'єктивно висвітлюють різні аспекти соціально-економічного розвитку східногалицького села упродовж початку XX ст. – 1939 р. та кооперативного банку «Земля» як невід'ємного елемента цих процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДАІ України), ф. 845, оп. 1, спр. 1, 124 арк.

2. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 2–22; 32; 174; 181; 183, 1019 арк.
3. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 185–186, 15 арк.
4. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 23; 157–158; 181, 7 арк.
5. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 163; 176–180, 334 арк.
6. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 24–28, 199 арк.
7. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 33–36, 259 арк.
8. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 37–50, 814 арк.
9. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 53–77, 1988 арк.
10. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 95–105, 1313 арк.
11. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 107–112, 751 арк.
12. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 29–31; 51–52; 78–94, 1658 арк.
13. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 24–31; 33–88; 91, 4807 арк.
14. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 106; 115–155, 1638 арк.
15. ЦДІАЛ України, ф. 302, оп. 1, од. зб. 522, 14 арк.
16. ЦДІАЛ України, ф. 302, оп. 1, од. зб. 525, 112 арк.
17. ЦДІАЛ України, ф. 302, оп. 1, од. зб. 521, 4 арк.
18. ЦДІАЛ України, ф. 309, оп. 1, од. зб. 289, 38 арк.
19. ЦДІАЛ України, ф. 309, оп. 1, од. зб. 1182, 71 арк.
20. ЦДІАЛ України, ф. 309, оп. 1, од. зб. 526, 58 арк.
21. ЦДІАЛ України, ф. 320, оп. 1, спр. 6, 172 арк.
22. ЦДІАЛ України, ф. 428, оп. 1, спр. 97, 177 арк.
23. Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО), ф. 1, оп. 58, спр. 63, 79 арк.
24. ДАЛО, ф. 1, оп. 58, спр. 64, 243 арк.
25. ДАЛО, ф. 1, оп. 58, спр. 65, 299 арк.
26. ДАЛО, ф. 7, оп. 1, спр. 2046, 83 арк.
27. ДАЛО, ф. 7, оп. 3, спр. 398, 4 арк.
28. Державний архів Тернопільської області (далі – ДАТО), ф. 3, оп. 5, спр. 5, 8 арк.
29. ДАТО, ф. 32, оп. 1, спр. 21, 2 арк.
30. ДАТО, ф. 34, оп. 1, спр. 405, 46 арк.
31. ДАТО, ф. 34, оп. 1, спр. 461, 10 арк.
32. ДАТО, ф. 231, оп. 6, спр. 268, 92 арк.
33. ДАТО, ф. 231, оп. 6, спр. 2134, 45 арк.
34. Державний архів Івано-Франківської області (далі – ДАІФО), ф. 601, оп. 1, спр. 152, 32 арк.
35. ДАІФО, ф. 43, оп. 1, спр. 358, 9 арк.
36. ДАІФО, ф. 38, оп. 1, спр. 19, 288 арк.
37. ДАІФО, ф. 2, оп. 16, спр. 62, 10 арк.
38. ДАІФО, ф. 43, оп. 1, спр. 435, 50 арк.
39. ДАІФО, ф. 43, оп. 1, спр. 97, 15 арк.
40. Спогади Войнаровського. Історичні постаті Галичини XIX – XX ст. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто // Записки НТШ. – 1961. – С. 11–78.
41. Мартюк І. Центросоюз: союз кооперативних союзів у Львові в роках 1924–1944. Спогади співучасника праці й змагань українського кооперативного руху / І. Мартюк. – Джерзі Сіті: М. П. Коць, 1973. – 128 с.
42. Оголошення // Діло. – 1917. – Ч. 51 (9303). – С. 4.
43. Оголошення // Діло. – 1917. – Ч. 53 (9305). – С. 4.
44. Оголошення // Діло. – 1917. – Ч. 54 (9306). – С. 4.
45. Оголошення // Діло. – 1931. – Ч. 94 (12750). – С. 7.
46. Д-р Ярослав Олесницький // Діло. – 1931. – Ч. 184 (13423). – С. 1.
47. Оголошення // Діло. – 1929. – Ч. 99 (11440). – С. 12.
48. Оголошення // Діло. – 1929. – Ч. 106 (11447). – С. 1.
49. Оголошення // Діло. – 1929. – Ч. 107 (11448). – С. 1.
50. Оголошення // Діло. – 1929. – Ч. 109 (11450). – С. 1.
51. Оголошення // Діло. – 1929. – Ч. 111 (11452). – С. 1.
52. Новини // Діло. – 1929. – Ч. 123 (11464). – С. 3.

53. Оголошення // Діло. – 1929. – Ч. 152 (11493). – С. 6.
54. 3 життя наших установ // Діло. – 1929. – Ч. 190 (11481). – С. 3.
55. Оголошення // Діло. – 1930. – Ч. 6 (11646). – С. 11.
56. Оголошення // Діло. – 1930. – Ч. 9 (12375). – С. 24.
57. Оголошення // Діло. – 1930. – Ч. 64 (12430). – С. 6.
58. Оголошення // Діло. – 1930. – Ч. 87 (12453). – С. 15.
59. Оголошення // Діло. – 1930. – Ч. 112 (12478). – С. 6.
60. Оголошення // Діло. – 1931. – Ч. 6 (12662). – С. 14.
61. Оголошення // Діло. – 1931. – Ч. 61 (12717). – С. 6.
62. Оголошення // Діло. – 1931. – Ч. 79 (12735). – С. 7.
63. Оголошення // Діло. – 1931. – Ч. 115 (12771). – С. 6.
64. Оголошення // Діло. – 1932. – Ч. 60 (13009). – С. 6.
65. Оголошення // Діло. – 1932. – Ч. 112 (13060). – С. 6.
66. Оголошення // Діло. – 1932. – Ч. 230 (13178). – С. 6.
67. Оголошення // Діло. – 1932. – Ч. 232 (13180). – С. 6.
68. Оголошення // Діло. – 1933. – Ч. 6 (13245). – С. 17.
69. Оголошення // Діло. – 1933. – Ч. 78 (13317). – С. 6.
70. Оголошення // Діло. – 1933. – Ч. 95 (13334). – С. 6.
71. Оголошення // Діло. – 1933. – Ч. 106 (13344). – С. 6.
72. Оголошення // Діло. – 1933. – Ч. 119 (13358). – С. 6.
73. Оголошення // Діло. – 1933. – Ч. 187 (13426). – С. 6.
74. Биймо у великий дзвін на тривогу // Діло. – 1933. – Ч. 212 (13451). – С. 1.
75. Оголошення // Діло. – 1933. – Ч. 291 (13490). – С. 6.
76. Галан В. Американський кредит і Господарська Рада в краю / В. Галан // Діло. – 1929. – Ч. 1. – С. 1.
77. Палій А. За розбудову краю. Ще в справі американських кредитів / А. Палій // Діло. – 1929. – Ч. 6. – С. 7.
78. Творидло М. Чого вимагає нинішнє господарське положення? / М. Творидло // Діло. – 1929. – Ч. 11. – С. 2.
79. Парцеляція // Діло. – 1929. – Ч. 37. – С. 4.
80. Целевич В. Самоврядування / В. Целевич // Діло. – 1929. – Ч. 77. – С. 1–2.
81. Творидло М. Критична господарська ситуація / М. Творидло // Діло. – 1929. – Ч. 80. – С. 3–4.
82. Чижевський П. Аграрне питання на Україні / П. Чижевський // Воля. – 1921. – Т. 3. – С. 187–191.
83. Селянська спілка в Галичині й на Волині // Селянська справа. – 1925. – Ч. 5. – С. 12.
84. Корський А. Польська криза / А. Корський // Голос соціаліста. – 1926. – Ч. 2. – С. 30–33.
85. Голос з польського села // Нове життя. – 1928. – № 2. – С. 4.
86. Духовський М. Лекції з історії / М. Духовський // Західні вісти. – 1929. – Ч. 5. – С. 4.
87. Тупицький Т. С. Листування редакції / Т. С. Тупицький // Трудова Україна. – 1933. – Ч. 10. – С. 24–31.
88. Куди жене нужда // Українські вісти. – 1934. – № 48. – С. 2.
89. Село борониться перед польським наїздом // Українські вісти. – 1938. – № 47. – С. 2.
90. Примусова парцеляція // Український бескид. – 1936. – Ч. 11. – С. 1.
91. Польська кольонізація // Український бескид. – 1936. – Ч. 17. – С. 1.
92. Примусова парцеляція // Український бескид. – 1936. – Ч. 39. – С. 5.
93. Відгомін подій в Рудецькому повіті // Український бескид. – 1936. – Ч. 49. – С. 1.
94. Филипчак І. Коли скінчиться селянська біда? / І. Филипчак // Український бескид. – 1936. – Ч. 316. – С. 8.

95. Священникам залишать поле // Наступ. – 1939. – № 14 (20). – С. 2.
96. Здоровий розум українського селянина // Наступ. – 1939. – № 14 (20). – С. 2.
97. Гаврилко А. Від чого залежить розвій нашої кооперації / А. Гаврилко // Господарсько-кооперативний часопис. – 1921. – № 2. – С. 29.
98. Блажкевич І. В тяжкім горю приходить поміч / І. Блажкевич // Господарсько-кооперативний часопис. – 1935. – № 15. – С. 29.
99. Брат братові // Господарсько-кооперативний часопис. – 1936. – № 16. – С. 23.
100. Фацієвич О. Якими дорогами повинна іти організація нашого рільництва / О. Фацієвич // Господарсько-кооперативний часопис. – 1937. – № 25. – С. 3.
101. Демкович М. Село і місто / М. Демкович // Господарсько-кооперативний часопис. – 1938. – № 47. – С. 6.
102. Коберський К. Етичні та економічні ідеї в кооперації // К. Коберський // Кооперативна республіка. – 1929. – № 1. – С. 9.
103. Коберський К. Головна небезпека ще перед нами / К. Коберський // Кооперативна республіка. – 1930. – № 2. – С. 41.
104. Доманицький В. Як боротися з кризою нашим селянам / Віктор Доманицький // Сільський господар. – 1930. – № 2. – С. 2.
105. Білоус Т. Чи добре ми господарюємо? / Т. Білоус // Сільський господар. – 1933. – № 3. – С. 445.
106. Білько Т. Кілька порад для наших селян / Т. Білько // Сільський господар. – 1938. – № 7. – С. 107.
107. Адамчук А. Який промисел як організувати / Андрій Адамчук // Сільський господар. – 1938. – № 13. – С. 229.
108. Більше самодіяльності в наших кооперативах // Кооперативне молочарство. – 1934. – № 2. – С. 3.
109. Не впадаймо в розпач // Кооперативне молочарство. – 1934. – № 2. – С. 3.
110. Важна справа // Кооперативне молочарство. – 1934. – № 8. – С. 322.
111. Нечуваний напад // Хліборобська молодь. – 1938. – № 8. – С. 127.
112. Z Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej // Monitor Polski. – 1919. – № 11. – С. 2–3.
113. DZIAŁ RZEDOWY. ROZPORZADZENIE // Monitor Polski. – 1919. – № 73. – С. 1.
114. DZIAZ NIEURZEDOWY. Z Rady Ministrow // Monitor Polski. – 1919. – № 73. – С. 1.
115. Z Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej // Monitor Polski. – 1919. – № 203. – С. 1–2.
116. Uprzyw. Galicyjski Akcyjny Bank Hipoteczny // Monitor Polski. – 1919. – № 73. – С. 8.
117. Zasad Towarzystwa akcyjnego Leopold Landau w Lodzi // Monitor Polski. – 1919. – № 203. – С. 3.
118. Zalozyciele spolki akcyjnej p. f. Spolka Akcyjna dla hundla przywozowo-wywozowo «EXILIMPORT» // Monitor Polski. – 1919. – № 203. – С. 3.
119. Bank Dyskontowy Warszawski // Monitor Polski. – 1919. – № 203. – С. 3–4.
120. ROZPORZADZENIE RADY MINISTROW z dnia 13 lutego 1928 r. // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 1–2.
121. DZIAŁ URZEDOWY // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 1.
122. Z Ministerstwa Rolnictwa // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 2–3.
123. Publikacje urzedowe // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 3.
124. OBWIESZCZENIH Minieteratwa Skarbn // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 4.
125. Licytaje // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 6.
126. Edykt konkursowy // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 6.
127. PRZETARG // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 7.
128. KONKURS // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 7.
129. Z Urzedow ziemskich // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 7.
130. Ogloszenia prywatne // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 7.
131. A Z O T // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 7.
132. Bilans Surowy Polskiego Banku Komunalnego, Sp. Akc. // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 8.

133. WALNE ZGROMADZENIE Akcjonarjnszy Spolki Akcyjnej // Monitor Polski. – 1928. – № 50. – С. 8.
134. TRESZC DZIAŁU URZĘDOWEGO // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 1.
135. Uricziste posiedzenie zunifikowanych organizacyj rolniczych // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 2.
136. Publikacje urzędowe // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 3.
137. Ogłoszenie o przetargu // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 6.
138. ZAWIADOMIENIE // Monitor Polski. – 1929. – № 226. – С. 5.
139. Ogłoszenie prywatne // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 7.
140. BILANS BANKU PRZEMYSŁOWC W POLSKICH // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 7.
141. Przemysł Włokienniczy «HERMAN FAUST I S-ka» Spolka Akcyjna w Łodzi // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 7.
142. W myśl uchwały Rady Zawiadawczej FABRYKI KAPELUSZY. S. A. W MYŚLENI-CACH // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 7.
143. GENERAL MOTORS W POLSCE // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 8.
144. ZARZĄD Przemysłowo o Budowlanej Spółdzielni Inżynierów Komunicacji // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 8.
145. ZARZĄD Towarzystwa Fabryk Portland - Cementu «WYSOKA», Spolka Akcyjna // Monitor Polski. – 1929. – № 157. – С. 8.
146. Zarząd Spolki Mass Sklep – «Uranja» Spolka Akcyjna // Monitor Polski. – 1929. – № 226. – С. 7.
147. OGŁOSZENIE // Monitor Polski. – 1929. – № 226. – С. 7.
148. Zarząd Cukrowni I rafinerji «NIELEDEW» Sp. Akc. // Monitor Polski. – 1929. – № 226. – С. 7.
149. Zarząd Spolki Akcyjnej pod firma: Fabryka Asialtu, Tekstury, Boraksu i Przetworów Chemicznych «SAFAT». Sp. Akc. // Monitor Polski. – 1929. – № 226. – С. 7.
150. Zarząd Spolki Akcyjnej Towarzystwo akcyjne kłaczewskiej Fabryki Papieru // Monitor Polski. – 1929. – № 226. – С. 7.
151. Zwyczajne Walne Zebranie Spolki Akcyjnej «DRUKARNIA POLSKA» w Poznaniu // Monitor Polski. – 1929. – № 226. – С. 8.
152. Urzędowa Cedula // Monitor Polski. – 1929. – № 288. – С. 3.

REFERENCES

1. *Central State Archives of Ukraine in Lviv (further – CSAUL)*. [in Ukr.] 2–22. CSAUL [in Ukr.]
23. *State Archives of Lviv Region (further – SALR)* [in Ukr.] 24–27. SALR [in Ukr.]
28. *State Archives of Ternopil Region (further – SATR)* [in Ukr.] 29–33. SATR [in Ukr.]
34. *State Archives of Ivano-Frankivsk Region (further – SAIFR)* [in Ukr.] 35–39. SAIFR [in Ukr.]
40. *Memoirs of Voinarovskiyi. Historical Figures of the 19th–20th Century Galicia: New-York–Paris–Sydney–Toronto (1961). Zapysky NTSH*, pp. 11–78. [in Ukr.]
41. MARTIUK, I. (1973). *Central Cooperative Alliance in Lviv during 1924–1944. Memoirs of the Contributor and Competitor of the Ukrainian Cooperative Movement*. Jersey City: M. P. Kots, 128 p. [in Ukr.]
42. Announcement (1917). *Dilo*, Vol. 51 (9303), p. 4 [in Ukr.]
43. Announcement (1917). *Dilo*, Vol. 53 (9305), p. 4. [in Ukr.]
44. Announcement (1917). *Dilo*, Vol. 54 (9306), p. 4. [in Ukr.]
45. Announcement (1931). *Dilo*. Vol. 94 (12750), p. 7. [in Ukr.]
46. Dr. Yaroslav Olesnytskyi (1931). *Dilo*, Vol. 184 (13423), p. 1. [in Ukr.]
47. Announcement (1929). *Dilo*, Vol. 99 (11440), p. 12. [in Ukr.]
48. Announcement (1929). *Dilo*, Vol. 106 (11447), p. 1. [in Ukr.]
49. Announcement (1929). *Dilo*, Vol. 107 (11448), p. 1. [in Ukr.]
50. Announcement (1929). *Dilo*, Vol.109 (11450), p. 1. [in Ukr.]

51. Announcement (1929). *Dilo*, Vol. 111 (11452), p. 1. [in Ukr.]
52. News (1929). *Dilo*, Vol. 123 (11464), p. 3. [in Ukr.]
53. Announcement (1929). *Dilo*, Vol. 152 (11493), p. 6. [in Ukr.]
54. From the Life of Our Institutions (1929). *Dilo*, Vol. 190 (11481), p. 3. [in Ukr.]
55. Announcement (1917). *Dilo*, Vol. 53 (9305), p. 4. [in Ukr.]
56. Announcement (1930). *Dilo*, Vol. 9 (12375), p. 24. [in Ukr.]
57. Announcement (1930). *Dilo*, Vol. 64 (12430), p. 6. [in Ukr.]
58. Announcement (1930). *Dilo*, Vol. 87 (12453), p. 15. [in Ukr.]
59. Announcement (1930). *Dilo*, Vol. 112 (12478), p. 6. [in Ukr.]
60. Announcement (1931). *Dilo*, Vol. 6 (12662), p. 14. [in Ukr.]
61. Announcement (1931). *Dilo*, Vol. 61 (12717), p. 6. [in Ukr.]
62. Announcement (1931). *Dilo*, Vol. 79 (12735), p. 7. [in Ukr.]
63. Announcement (1931). *Dilo*, Vol. 115 (12771), p. 6. [in Ukr.]
64. Announcement (1932). *Dilo*, Vol. 60 (13009), p. 6. [in Ukr.]
65. Announcement (1932). *Dilo*, Vol. 112 (13060), p. 6. [in Ukr.]
66. Announcement (1932). *Dilo*, Vol. 230 (13178), p. 6. [in Ukr.]
67. Announcement (1932). *Dilo*, Vol. 232 (13180), p. 6. [in Ukr.]
68. Announcement (1933). *Dilo*, Vol. 6 (13245), p. 17. [in Ukr.]
69. Announcement (1933). *Dilo*, Vol. 78 (13317), p. 6. [in Ukr.]
70. Announcement (1933). *Dilo*, Vol. 95 (13334), p. 6. [in Ukr.]
71. Announcement (1933). *Dilo*, Vol. 106 (13344), p. 6. [in Ukr.]
72. Announcement (1933). *Dilo*, Vol. 119 (13358), p. 6. [in Ukr.]
73. Announcement (1933). *Dilo*, Vol. 187 (13426), p. 6. [in Ukr.]
74. Let's Toll The Bell for the Alarm (1933). *Dilo*, Vol. 212 (13451), p. 1. [in Ukr.]
75. Announcement (1933). *Dilo*, Vol. 291 (13490), p. 6. [in Ukr.]
76. HALAN, V. (1929). The American Credit and Economic Council in the Region. *Dilo*, Vol. 1, p. 1. [in Ukr.]
77. PALII, A. (1929). For the Development of the Region. More on American Credits Case. *Dilo*, Vol. 6, p. 7. [in Ukr.]
78. TVORYDLO, M. (1929). What Does Contemporary Economic Situation Require from Us? *Dilo*, Vol. 11, p. 2. [in Ukr.]
79. Parceling (1929). *Dilo*, Vol. 37, p. 4. [in Ukr.]
80. TSELEVYCH, V. (1929). Self-Government. *Dilo*, Vol. 77, pp. 1–2. [in Ukr.]
81. TVORYDLO, M. (1929). The Critical Economic Situation. *Dilo*, Vol. 80, pp. 3–4. [in Ukr.]
82. CHYZHEVSKII, P. (1921). The Agrarian Question in Ukraine. *Volia*, Vol. 3, pp. 187–191. [in Ukr.]
83. The Agricultural Union in Galicia and Volhynia (1925). *Selianska sprava*, Vol. 5, p. 12. [in Ukr.]
84. KORSKYI, A. (1926). The Polish Crisis. *Holos sotsialista*, Vol. 2, pp. 30–33. [in Ukr.]
85. The Voice from the Polish Village (1928). *Nove zhyttia*, (2), p. 4. [in Ukr.]
86. DUKHOVSKYI, M. (1929). Lectures on History. *Zakhidni Visti*, Vol. 5, p. 4. [in Ukr.]
87. TUPYTSKYI, T. (1933). Editorial Correspondence. *Trudova Ukraina*, Vol. 10, pp. 24–31. [in Ukr.]
88. The Urges of Poverty (1934). *Ukrainski visti*, (48), p. 2. [in Ukr.]
89. The Village Fights against the Polish Aggression (1938). *Ukrainski visti*, (48), p. 2. [in Ukr.]
90. Forced Parceling (1936). *Ukrainskyi beskyd*, Vol. 11, p. 1. [in Ukr.]
91. The Polish Colonization (1936). *Ukrainskyi beskyd*, Vol. 17, p. 1. [in Ukr.]
92. Forced Parceling (1936). *Ukrainskyi beskyd*, Vol. 39, p. 5. [in Ukr.]
93. An Echo from Events in Rudetskyi Land (1936). *Ukrainskyi beskyd*, Vol. 49, p. 1. [in Ukr.]

94. FYLYPCHAK, I. (1936). When Will the Peasant Poverty End? *Ukrainskyi beskyd*, Vol. 316, p. 8. [in Ukr.]
95. The Priests Will Have the Field (1939). *Nastup*, 14 (20), p. 2. [in Ukr.]
96. The Good Sense of the Ukrainian Peasant (1939). *Nastup*, 14 (20), p. 2. [in Ukr.]
97. HAVRYLKO, A. (1921). What the Development of Our Cooperation Depends On. *Hospodarsko-kooperatyvnyi chasopys*, (2), p. 29. [in Ukr.]
98. BLAZHKEVYCH, I. (1935). Help Arrives when the Bad Times Come. *Hospodarsko-kooperatyvnyi chasopys*, (15), p. 29. [in Ukr.]
99. From Brother to Brother (1936). *Hospodarsko-kooperatyvnyi chasopys*, (16), p. 23. [in Ukr.]
100. FATSIIIEVYCH, O. (1936). The Ways We Should Choose for the Organization of Our Tillage. *Hospodarsko-kooperatyvnyi chasopys*, (25), p. 3. [in Ukr.]
101. DEMKOVYCH, M. (1938). The Country and the City. *Hospodarsko-kooperatyvnyi chasopys*, (47), p. 6. [in Ukr.]
102. KOBERSKYI, K. (1929). Ethical and Economic Ideas in Cooperation. *Kooperatyvna respublica*, Vol. 1, p. 9. [in Ukr.]
103. KOBERSKYI, K. (1930). The Main Danger Is Still Ahead. *Kooperatyvna respublica*, Vol. 2, p. 41. [in Ukr.]
104. DOMANYTSKYI, V. (1930). How Our Peasants Should Fight against Crisis. *Silskyi hospodar*, Vol. 2, p. 2. [in Ukr.]
105. BILOUS, T. (1933). Do We Manage Well? *Silskyi hospodar*, Vol. 3, p. 445. [in Ukr.]
106. BILKO, T. (1938). A Few Pieces of Advice for Our Peasants. *Silskyi hospodar*, Vol. 7, p. 107. [in Ukr.]
107. ADAMCHUK, A. (1938). How Every Craft Should Be Organized. *Silskyi hospodar*, Vol. 13, p. 229. [in Ukr.]
108. Our Cooperatives Must Be More Initiative (1934). *Kooperatyvne molocharstvo*, (2), p. 3. [in Ukr.]
109. Let Us Not Lose Heart (1934). *Kooperatyvne molocharstvo*, (2), p. 3. [in Ukr.]
110. An Important Case (1934). *Kooperatyvne molocharstvo*, (8), p. 322. [in Ukr.]
111. An Unprecedented Attack (1938). *Khliborobska molod*, (8), p. 12.
112. Z Ministerstwa Pracy i Opieki Spolecznej (1919). *Monitor Polski*, (11), ss. 2–3. [in Pol.]
113. DZIAL RZEDOWY. ROZPORZADZENIE (1919). *Monitor Polski*, (73), s. 1. [in Pol.]
114. DZIAZ NIEURZEDOWY. Z Rady Ministrow (1919). *Monitor Polski*, (73), s. 1. [in Pol.]
115. Z Ministerstwa Pracy i Opieki Spolecznej (1919). *Monitor Polski*, (203), ss. 1–2. [in Pol.]
116. Uprzyw. Galicyjski Akcyjny Bank Hipoteczny (1919). *Monitor Polski*, (73), s. 8. [in Pol.]
117. Zanzad Towarzystwa akcyjnego Leopold Landau w Lodzi (1919). *Monitor Polski*, (203), s. 3. [in Pol.]
118. Zalozyciele spolki akcyjnej p. f. Spolka Akcyjna dla hundla przywozowo-wywozowo "EXILIMPORT" (1919). *Monitor Polski*, (203), s. 3. [in Pol.]
119. Bank Dyskontowy Warszawski (1919). *Monitor Polski*, (203), ss. 3–4. [in Pol.]
120. ROZPORZADZENIE RADY MINISTROW z dnia 13 lutego 1928 r. (1928). *Monitor Polski*, (50), ss. 1–2. [in Pol.]
121. DZIAL URZEDOWY (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 1. [in Pol.]
122. Z Ministerstwa Rolnictwa (1928). *Monitor Polski*, (50), ss. 2–3. [in Pol.]
123. Publikacie urzedowe (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 3. [in Pol.]
124. OBWIESZCZENIH Minieteratwa Skarbn (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 4. [in Pol.]
125. Licytaje (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 6. [in Pol.]
126. Edykt konkursowy (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 6. [in Pol.]
127. PRZETARG (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 7. [in Pol.]
128. KONKURS (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 7. [in Pol.]
129. Z Urzedow ziemskich (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 7. [in Pol.]

130. Ogłoszenia prywatne (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 7. [in Pol.]
131. A Z O T (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 7. [in Pol.]
132. Bilans Surowy Polskiego Banku Komunalnego, Sp. Akc. (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 8. [in Pol.]
133. WALNE ZGROMADZENIE Akcjonarnjszy Spolki Akcyjnej (1928). *Monitor Polski*, (50), s. 8. [in Pol.]
134. TRESZC DZIAŁU URZĘDOWEGO (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 1. [in Pol.]
135. Uricziste posiedzenie zunifikowanych organizacyj rolniczych (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 2. [in Pol.]
136. Publikacje urzędowe (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 3. [in Pol.]
137. Ogłoszenie o przetargu (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 6. [in Pol.]
138. ZAWIADOMIENIE (1929). *Monitor Polski*, (226), s. 5. [in Pol.]
139. Ogłoszenie prywatne (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 7. [in Pol.]
140. BILANS BANKU PRZEMYSŁOWC W POLSKICH (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 7. [in Pol.]
141. Przemysł Włokienniczy "HERMAN FAUST I S-ka" Spolka Akcyjna w Łodzi (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 7. [in Pol.]
142. W myśl uchwały Rady Zawiadowczej FABRYKI KAPELUSZY. S. A. W MYSLIENI-CACH (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 7. [in Pol.]
143. GENERAL MOTORS W POLSCE (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 8. [in Pol.]
144. ZARZĄD Przemysłowo o Budowlanej Spółdzielni Inżynierów Komunikacji (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 8. [in Pol.]
145. ZARZĄD Towarzystwa Fabryk Portland – Cementu "WYSOKA", Spolka Akcyjna (1929). *Monitor Polski*, (157), s. 8. [in Pol.]
146. Zarząd Spółki Mass Sklep – "Uranja" Spolka Akcyjna (1929). *Monitor Polski*, (226), s. 7. [in Pol.]
147. OGŁOSZENIE (1929). *Monitor Polski*, (226), s. 7. [in Pol.]
148. Zarząd Cukrowni i rafinerji "NIELE-DEW" Sp. Akc. (1929). *Monitor Polski*, (226), s. 7. [in Pol.]
149. Zarząd Spółki Akcyjnej pod firma: Fabryka Asialtu, Tektury, Boraksu i Przetworów Chemicznych "SAFAT". Sp. Akc. (1929). *Monitor Polski*, (226), s. 7. [in Pol.]
150. Zarząd Spółki Akcyjnej Towarzystwo akcyjne kłaczewskiej Fabryki Papieru (1929). *Monitor Polski*, (226), s. 7. [in Pol.]
151. Zwyczajne Walne Zebranie Spółki Akcyjnej "DRUKARNIA POLSKA" w Poznaniu (1929). *Monitor Polski*, (226), s. 8. [in Pol.]
152. Urzędowa Cedula (1929). *Monitor Polski*, (288), s. 3. [in Pol.]

I. Yaniuk

The Activity of Cooperative Bank "Zemlia" during 1907–1939: The Source Base of the Problem Abstract

The article analyzes the sources that cover different aspects of social-economic development of Eastern Galicia from the early 20th century till 1939. According to different features, all sources are divided into several subgroups, the main criterion for division being their type. Archival materials, periodicals, and memoirs are also separately grouped. Archival materials and periodicals are divided into two subgroups. The sources from the Ukrainian archives are classified into materials on the activity of cooperative bank "Zemlia" and those throwing light on social-economic situation in eastern Galicia through the prism of the activity of other societies and public authorities.

Periodicals are divided into Ukrainian and Polish. Besides, the Ukrainian press is categorized into the materials from eastern Galicia and diaspora.

The archival sources revealing the activity of bank "Zemlia" consist of cooperative documents, kept in the special fund, and documents of other societies (for example, the Revision Union of Russian Cooperatives), which cover some aspects of the society's activity.

The social-economic development of eastern Galicia was also covered in the regional Ukrainian media (such as “Dilo”, “Economic-Cooperative Journal”, and others). The newspaper “Dilo”, which was the main print medium of eastern Galicia during that period, is separately analyzed. Also, we pay special attention to such diaspora editions as “Ukrainian News” and “Western News”, as well as Polish “Monitor Polski”.

The memoirs of Ukrainian cooperative movement include different writings of outstanding personalities of the analyzed period.

So, this article analyzes and systematizes a considerable volume of source base, which reveals operational peculiarities of cooperative bank “Zemlia” during the period of its existence (1907–1939). Also, it investigates the environment of its functioning, that is social-economic processes of eastern Galicia of that time.

Актуальність аналізу джерельної бази дослідження діяльності кооперативного банку «Земля» у Східній Галичині упродовж початку ХХ ст. – 1939 р. полягає у введенні у науковий обіг нових історичних джерел, які висвітлюють діяльність цього товариства, функціонування якого раніше не досліджувалося.

Наукова новизна дослідження полягає у залученні не досліджуваної раніше джерельної бази, поділі її на умовні групи, систематизації наявної джерельної бази.

Джерельна база окресленої проблеми в українській історіографії практично не використовувалася, це питання залишається майже не висвітленим в історичній науці.

Дослідження діяльності кооперативного банку «Земля» у Львові передбачає висвітлення особливостей функціонування самої установи та розкриття різних аспектів соціально-економічного розвитку середовища існування товариства, тобто аграрного середовища Східної Галичини упродовж 1907–1939 рр.

Джерела, які розкривають ці два аспекти дослідження, доцільно поділити на умовні групи за їх типом. Унаслідок того, що жодного спеціального дослідження функціонування кооперативного банку «Земля» ніким не здійснювалося, практично уся інформація, що стосується його структури та діяльності, може бути проаналізована лише на основі його внутрішньої документації.